

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DIS98001037

Datum
26 februari 1998

Onderwerp
Voormalig Joegoslavië (08/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen
één (1)

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer
(070) 31 87433

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS 98001037

d.d. 26 febr 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. [REDACTED], d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

08/98

(Afgesloten 251200 FEB 1998)

Conclusie/voorzicht

De nationale gezamenlijke instellingen functioneren nog altijd niet naar behoren. Ondanks dat er enkele akkoorden zijn gesloten binnen het presidium en ministerraad ontbreekt het nog altijd aan fundamentele bereidheid tot samenwerken.

De nieuwe minister-president van de RS, Milorad Dodik is er in geslaagd om binnen korte tijd financiële hulp te verkrijgen voor de RS, waardoor zijn regering in staat is te overleven. Toch wordt zijn regering nog altijd bedreigd door grote problemen, o.a. de komend uitspraak van de Brcko-arbitrage commissie.

In Kosovo lijkt de bereidheid om tot een vergelijk te komen toe te nemen, waardoor de spanning afneemt. Onder grote Amerikaanse druk worden de partijen naar de onderhandelingstafel geduwd. Desondanks gaan de aanslagen op kleine schaal onverminderd voort, waarbij soms doden te betreuren zijn.

Bosnië-Herzegovina

Bijeenkomst nationale presidium

Op 17 februari heeft het nationale Bosnische presidium weer een vergadering gehouden in het Nationale Museum in Sarajevo. De vergadering werd bijgewoond door de beide co-minister presidenten Silajdzic en Botic, alsmede hun plaatsvervanger Tomic. Ook de complete top van het nationale Ministerie van Buitenlandse Zaken was aanwezig bij de vergadering. Op de agenda stonden onder andere de officiële benoeming van de 33 ambassadeurs, de aanname van een "platform voor Buitenlandse Politiek", deelname aan internationale overeenkomsten en de procedure voor eventueel lidmaatschap van internationale organisaties. Het "platform voor Buitenlandse Politiek" werd aangenomen, maar de onderhandelingen over diplomatieke relaties met de FRJ en de inhoud van dubbel staatsburgerschap liepen wederom op niets uit.

Ondanks het feit dat het gezamenlijk platform voor Buitenlandse Politiek is aangenomen, valt niet te verwachten dat dit platform diepgravend zal zijn. Hiervoor verschillen de belangen van de diverse nationaliteiten te zeer, hetgeen geïllustreerd wordt door het mislukken van de gesprekken over de inhoud van de relaties met de FRJ. Met name over de volgende "gevoelige" kwesties bestaan nog de nodige meningsverschillen:

- uitblijvende erkenning van de staat Bosnië-Herzegovina door de FRJ
- inhoud van de bilaterale betrekkingen met de buurlanden FRJ en Kroatië
- opvolgingskwestie van het voormalige Joegoslavië
- "genocide" aanklacht bij het Internationale Hof tegen de FRJ
- gebruik van de havenstad Ploce en toegang tot de Neum-regio
- grensgeschillen met Kroatië in de omgeving van Bihac en Kulen Vakuf
- herstel van de "grondwettelijke status" voor de Sandzak Moslims in de FRJ
- Bosnisch staatsburgerschap in relatie tot dubbel staatsburgerschap

De ambassadeurs mogen dan wel aangesteld zijn, maar er moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat zij allereerst de belangen van hun entiteit (en nationaliteit) zullen behartigen en pas in tweede instantie de belangen van de staat Bosnië-Herzegovina. Nationaal minister van Buitenlandse Zaken Jadranko Prlic zag deze bui al hangen en gaf de verzamelde ambassadeurs (aan de vooravond van een tien

[REDACTED]

dagen durend voorbereidingsprogramma) de opdracht om aan zijn ministerie te rapporteren en niet aan individuele functionarissen en de entiteiten.

Economie als motor van het vredesproces?

Op 12 en 13 februari jl. heeft het Economisch Comité van de NAVO, versterkt met specialisten uit de drie toekomstige NAVO-lidstaten, een symposium gehouden over de vraag in hoeverre de economische ontwikkelingen de veiligheidssituatie in Bosnië-Herzegovina kunnen beïnvloeden. Geconcludeerd werd dat zich in dit opzicht momenteel een bijzondere mogelijkheid voordoet, omdat de regering-Dodik in de RS een meer coöperatieve opstelling inneemt dan haar voorganger. Volgens de mening van de aanwezigen kan de internationale gemeenschap met de juiste aanwending van economische hulpverlening aan Bosnië-Herzegovina het vredesproces in de gewenste richting sturen. Zo werd door de economische deskundigen groot potentieel belang gehecht aan de effecten van de op korte termijn in te voeren munteenheid ("Convertibele MARKA"), mits deze ook consequent door SFOR gehanteerd zal worden. Daarbij werd overigens erkend dat de problemen groot zijn. Zo is corruptie in het land schering en inslag en wordt een substantieel deel van het Bosnische Nationale Produkt gegenereerd in de grijze of de zwarte economie. Bovendien is in het verleden gebleken dat economische overwegingen lang niet altijd prevaleren boven nationalistische. Verder leidt economische groei niet altijd tot etnische (her)integratie. Daarom moet volgens de deelnemers aan het symposium nauwgezet worden bewaakt hoe de economische hulp wordt gebruikt. Tevens moeten alle bij de hulpverlening betrokken internationale organisaties (van SFOR tot Wereldbank) een coherente strategie formuleren en hun activiteiten nauwlettend op elkaar afstemmen om succes te hebben. Zelfs dan is de verwachting dat het nog geruime tijd zal duren voordat tastbare, onomkeerbare resultaten wortel zullen schieten.

Bosnische paspoorten zullen entiteitswapens dragen

Volgens een bekendmaking van het Bosnische Ministerie van Civiele Aangelegenheden en Verbindingen zullen de nieuwe Bosnische paspoorten in Duitsland worden gedrukt. Zij zullen worden voorzien van de wapens en namen van de entiteiten, de Bosnisch-Servische Republiek (RS) of de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). Een woordvoerder van HV Westendorp heeft verklaard dat hij ervan heeft afgezien een uniform paspoortontwerp op te leggen, omdat hij alleen kan interveniëren als de drie partijen het oneens zijn. In dit geval waren alle etnische groeperingen het eens over bovengenoemde oplossing.

Dayton spreekt zich niet eenduidig uit over de vraag op welk niveau beslist moet worden over het ontwerp van het paspoort. Het nationale (Bosnische) niveau is volgens de verdragstekst verantwoordelijk voor buitenlandse politiek en internationale contacten, maar de entiteiten mogen beslissen over binnenlandse politiek, speciale parallele betrekkingen en (eveneens) transport en communicatie. Daarbij speelt ook de nog niet opgeloste vraag waar de soevereiniteit ligt, een rol. De Bosnische Serviërs zullen zonder twijfel de mening zijn toegedaan dat de afbeelding en benaming van de "Republika Srpska" op het paspoort een illustratie is van hun opvatting dat de soevereiniteit bij de entiteiten ligt. Tegen die achtergrond is het opmerkelijk dat de Moslims, die deze Servische opvatting bestrijden, met bovengenoemde oplossing akkoord zijn gegaan. Dat kan erop wijzen dat zij hopen hun "constructieve" opstelling te illustreren, dan wel op andere gebieden gecompenseerd te worden. Ook kan de overweging een rol hebben gespeeld dat met een "decentrale" soevereiniteit de voor de MKF essentiële parallele betrekkingen met Kroatië beter kan worden gerealiseerd. Overigens moet worden onderstreept dat dit nu de tweede maal is dat zaken die eigenlijk een nationaal karakter zouden moeten dragen, op entiteitsniveau worden geregeld. Ook de voor Bosnië-Herzegovina gekozen munteenheid, de convertibele Marka, zal in de RS worden voorzien van andere symbolen dan in de MKF. Tegen die achtergrond is verre van zeker dat het "nationale" paspoort en de "nationale" munteenheid de integratieve rol zullen spelen waarop de internationale gemeenschap hoopt. Uit de reactie van Westendorp kan worden opgemaakt dat hij daar in ieder geval aan twijfelt.

Tomic bekritiseert internationale gemeenschap

De Bosnische vice-premier Tomic (Kroaat) heeft kritiek geleverd op de internationale gemeenschap. Deze zou volgens Tomic (voor de Bosnisch-Kroatische radio Herceg-Bosna) proberen een Bosnië-Herzegovina te bouwen waarvan de inwoners noch Serviërs, noch Kroaten, noch Bosniaken zijn, maar "een soort Amerikanen". Hij sprak de vrees uit dat de internationale gemeenschap bewust probeert de nationalistische partijen te marginaliseren en sprak van internationale druk om de niet-nationalistische partijen naar voren te schuiven, zowel in de RS als de MKF. Aan die druk schreef hij het ontstaan van de nieuwe regering-Dodik in eerstgenoemde entiteit toe. Volgens Tomic is dat een schending van "Dayton", dat Bosnië-Herzegovina omschrijft

[REDACTED]

als een land met drie soevereine bevolkingsgroepen. Hij sprak tevens de vrees uit dat de komst van internationale ambtenaren, onder meer om een nieuwe kieswet te concipiëren, zal leiden tot vervalsing van het resultaat van de komende verkiezingen ten gunste van de niet-nationalistische partijen.

Tomic is een prominent lid van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ, een dochterpartij van de gelijknamige Kroatische regeringspartij. De HDZ, die in feite vanuit Zagreb gestuurd wordt, is één van de partijen die in de categorie "nationalistisch" vallen en wier positie volgens Tomic derhalve bedreigd zouden worden. Opmerkelijk is dat Tomic als Kroaat voor "bewijzen" van zijn stelling vooral gebruik maakt van ontwikkelingen in de RS; dat is een nieuwe indicatie voor de belangenovereenkomsten van Bosnische Kroaten en Serviërs, die beide streven naar decentralisatie van gezag. Opmerkelijk is verder dat Tomic, die uit hoofde van zijn functie juist gericht zou moeten zijn op integratieve factoren, zich ook in de praktijk beschouwt als een behartigen van de Bosnisch-Kroatische belangen. Overigens is hij daarmee allerminst de enige die zijn of haar positie in de Bosnische politieke instellingen vooral ten gunste laat komen van de eigen bevolkingsgroep. Opmerkelijk is tenslotte dat Tomic zo openlijk kritiek levert op de internationale gemeenschap, en met name de VS. Dat zou een reden kunnen zijn dat de internationale vertegenwoordigers zouden kunnen aansturen op vervanging van Tomic. Dat zou echter door zijn medestanders worden beschouwd als een nieuw bewijs dat de internationale gemeenschap Bosnië-Herzegovina manipuleert.

Overeenkomst over functioneren Nationale Ministerraad

Op 19 februari is overeenstemming bereikt over de Wet op de Nationale Ministerraad. Deze wet, het budget en een wet omtrent implementatie van het budget werden in aanwezigheid van plaatsvangend HV Schumacher door de diverse ministers getekend. Volgens de Moslim co-minister-president Silajdzic is er echter nog geen overstemming bereikt over de interne organisatie van de ministeries, evenmin als over de permanente vergaderlocatie. Het laatste punt zal worden voorgelegd aan het nationale presidium.

De nationale ministerraad is illustratief voor de stand van zaken met betrekking tot de civiele implementatie van het Dayton-vredesakkoord. Meer dan twee jaar (!!) na benoeming is de ministerraad er eindelijk in geslaagd om een interne procedures af te spreken en een budget op te stellen. Over hoe de ministeries intern opgezet moeten worden (organisatieschema's en postenverdeling tussen de nationaliteiten), alsmede iets eenvoudig als permanente vergaderlocatie bestaat nog altijd geen overeenstemming. Aan dit vermeend gebrek aan belangstelling van de nationale ministerraad liggen twee oorzaken ten grondslag. Allereerst zijn geen van de partijen gebaat bij een goed functionerende nationale ministerraad. De Bosnische Serviërs en de Bosnische Kroaten om voor de hand liggende redenen niet, maar ook de Moslims zien in een te goed functionerende ministerraad een bedreiging voor de monopoliepositie van de SDA. De tweede oorzaak is het feit dat de internationale gemeenschap door middel van de OHR, steeds meer bevoegdheden van de ministerraad heeft ingevuld en derhalve overgenomen. De OHR functioneert als het ware als ministerraad van Bosnië. Indien de civiele implementatie van Dayton werkelijk voortgang dient te krijgen, moet dringend geïnvesteerd gaan worden in het politieke belang van de nationale ministerraad. Alle partijen (dus ook de Moslims) moeten onder druk worden gezet om concessies te doen en de ministerraad te laten functioneren en het nationale presidium moet taken delegeren naar het niveau waar ze thuis horen: de nationale ministerraad.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Onduidelijkheid over vliegveld Mostar

Terwijl in de Bosnische media is bericht over een akkoord tussen MKF-president Ganic (Moslim) en vice president Soljic (Kroaat) over het vliegveld in Mostar, wordt in de media in Belgrado bericht dat de Moslims en Kroaten er niet in zijn geslaagd om een akkoord te bereiken.

Het vliegveld wordt voor het grootste gedeelte beheerst door de Kroaten (terminal en verkeerstoren) en is sinds het uitbreken van de oorlog gesloten voor burgerverkeer. De opening voor civiel luchtverkeer kan van groot belang zijn voor de economische heropleving van de regio; de internationale gemeenschap eist daarom de vorming van een gemengd bestuur voor het vliegveld. Als deadline was de datum 12 februari gesteld. Deze datum is in ieder geval niet gehaald, maar toch mag uit de berichtgeving worden opgemaakt dat het bereiken van een akkoord onder handbereik ligt. Slechts de Kroatische eis voor een soortgelijk gemengd bestuur voor het vliegveld van Sarajevo en de Neretva hydro-elektrische centrale vormt een struikelblok. Het valt aan te nemen dat de partijen onder druk van de internationale gemeenschap tot een vergelijk zullen

worden gedwongen, waardoor het denkbaar is dat het vliegveld van Mostar medio of eind maart opengesteld zal worden voor burgerluchtverkeer. Hiermee zal overigens geen einde komen aan de twistpunten tussen de Bosnische Kroaten en Moslims. De kwestie van de organisatie van de deelbesturen en de plaatselijke gerechtshoven is nog altijd niet opgelost.

Bosnisch-Servische Republiek (RS)

Dodik succesvol in het verkrijgen van financiële hulp

Het vijfdaagse bezoek van de nieuwe minister-president van de RS, Milorad Dodik, aan de VS is succesvol verlopen voor de Bosnische Serviërs. Dodik sprak tijdens zijn bezoek onder andere met VS Minister van Buitenlandse Zaken Madelaine Albright, VS-gezant Gelbard, een delegatie van het Amerikaanse Congres en met vertegenwoordigers van de Wereldbank, IMF en USAID. De gesprekken resulteerden in een lening van \$ 20 miljoen van de Wereldbank. Ook heeft het Congres een VS lening van \$ 5 miljoen goedgekeurd. Verdere leningen (IMF) zijn in het vooruitzicht gesteld. Dodik reageerde na afloop van het bezoek dan ook zeer tevreden. Hij sprak van onvoorwaardelijk steun van de internationale gemeenschap voor zijn regering.

Op 24 februari sloot Dodik een overeenkomst met HV Westendorp omtrent (de reeds eerder toegezegde) financiële hulp ter waarde van DM 13 miljoen. Dit pakket bestaat uit DM 11,7 van de EU, DM 1,3 van Nederland en DM 332.000 van Zweden. In tegenstelling tot de bovengenoemde Wereldbank-lening, betreft het hier een schenking. Volgens Dodik zal dit geld gebruikt worden voor de betaling van ambtenaren-salarissen en pensioenen.

Na het reeds eerder toegezegde geld van de EU (schenking van DM 13 miljoen) is het Dodik opnieuw gelukt om geld los te peuteren van de internationale gemeenschap. Zijn reis naar Washington resulteerde in een lening van \$ 20 miljoen. Het geld heeft hij nodig om zijn regering te laten functioneren (ministeries verplaatsten en inrichten, ambtenaren betalen, leningen voldoen, pensioenen betalen, enz.). Daarnaast zijn echter nog grote investeringen nodig in de RS om de economie weer op gang te krijgen, d.w.z. investeringen in infrastructuur, kleine en grote bedrijven. Hiervoor is een groter bedrag nodig, dat Dodik hoopt los te krijgen van de Wereldbank en IMF. De Wereldbank heeft nu een kleine lening verstrekt, maar voor grotere bedragen eist ze eerst (net als de IMF) economische hervormingen, privatiseringen en een fatsoenlijk budget. Het opstellen van een degelijk en realistisch budget is daarom nu een van de hoofdtaken van de Dodik-regering. Een probleem voor Dodik bij de geldversterking is waarschijnlijk de tussenkomst van de Centrale Bank. Om deze (door de Bosnische Serviërs verguisde) nationale financiële instelling te versterken, zal de internationale gemeenschap deze proberen te betrekken bij de geldverstrekking.

Dodik heeft daarnaast nog voldoende andere problemen. Allereerst moet hij binnenkort de uiteindelijke arbitrage uitspraak over Brcko zien te overleven. De Moslimcoalitie KCDBiH dreigt immers haar steun aan zijn regering in te trekken bij een voor de Moslims negatieve uitspraak. De SDS heeft wel bekend gemaakt deze steun te willen vervangen, maar hierdoor wordt de Dodik-regering afhankelijk van haar politieke vijanden, die dan op elk gewenst moment de regering kunnen laten vallen. Een ander groot probleem voor Dodik is de terugkeer van vluchtelingen naar het grondgebied van de RS. Indien dit door de internationale gemeenschap wordt afgedwongen, zullen deze leiden tot lokale spanningen en incidenten, waardoor zijn regering onder druk komt te staan.

Minister van Binnenlandse Zaken RS geconfronteerd met problemen

Volgens berichten, staat de nieuwe minister van Binnenlandse Zaken, Milovan Stankovic onder grote druk. Zijn pogingen om het ministerie te reorganiseren en de rivaliserende politiemachten weer bijeen te brengen, hebben tot nu toe weinig resultaat gehad. Er wordt zelfs steeds openlijker gespeculeerd over zijn ontslag. Om de kritiek te ontzenuwen heeft Stankovic op 24 februari nieuwe benoemingen binnen zijn ministerie bekend gemaakt.

Uit de lijst met benoeming valt op te maken dat Stankovic gekozen heeft voor mix van Plavsic-volgelingen en Pale-aanhangers. Opvallend is dat hij voor Slavko Paleksic (de voormalige Pale minister van Binnenlandse Zaken) een plaats heeft ingeruimd in zijn ministerie, terwijl voor de voormalige Plavsic minister van Binnenlandse Zaken, Marko Pavic, geen plaats meer is. Ook het door Plavsic benoemde hoofd van de staatsveiligheidsdienst Predrag Ceranic, stuurde hij naar huis. Verder is opmerkelijk dat hij tot nu toe het hoofd van de openbare veiligheidsdienst (Momcilo Mandic) van de Pale-organisatie buiten schot heeft gelaten. Ook is er

[REDACTED]

nog geen beslissing genomen over de hoofden van de regionale politiediensten, evenmin als over de plaatsvervangend ministers Milenko Karisik en Petko Budisa.

Het feit dat nog altijd voormalige Pale-aanhangers deel uit maken van de politie-organisatie heeft geleid tot ernstige kritiek van Plavsic op Stankovic. Stankovic heeft dit trachten te weerleggen met de zwakke verklaring politieofficieren hun lidmaatschap van politieke partijen moeten beëindigen, maar hiermee zal Plavsic waarschijnlijk geen genoegen nemen. Gesteld kan worden dat de Pale-fractie nog altijd invloed heeft in het politie-apparaat. De redenen voor deze handelwijze van Stankovic zijn niet geheel duidelijk. Mogelijk is hij na een inventarisatieronde tot de conclusie gekomen dat het politieapparaat van de Pale-fractie met name in de Posavina-corrridor en oostelijke provincies te krachtig is om in één keer vervangen te worden en is hij over gegaan tot de politiek van 'geleidelijkheid'

Krajisnik zou grondwet geschonden hebben

Op 20 februari heeft de juridische adviseur van presidente Plavsic, Milan Dupor, verklaard dat presidiumlid Krajisnik de grondwet van de RS geschonden heeft. Volgens de grondwet nomineert de president van de RS de Bosnisch Servische ambassadeurs en niet het presidiumlid. Krajisnik zou dus zijn bevoegdheden hebben overtreden. Dupor oefende tegelijkertijd ook kritiek uit op Izetbegovic en Zubak die deze handelwijze zouden hebben geaccepteerd.

Volgens de letter der wet heeft Dupor gelijk. De (geamendeerde) grondwet schrijft inderdaad voor dat Plavsic de ambassadeurs nomineert. Het nationale presidium moet ze daarna echter nog wel accepteren en benoemen, waardoor Krajisnik in zijn positie als presidiumlid in staat is ze af te wijzen. De kwestie is aan het rollen gekomen doordat Plavsic zich verzet tegen de door Krajisnik naar voren geschoven ambassadeur in Parijs. Deze zou volgens Plavsic uitsluitende de Pale-belangen dienen. Uit de hele gang van zaken, blijkt duidelijk één van de zwakke kanten van het Dayton-vredesakkoord. Deze schrijft immers voor dat het benoemen van ambassadeurs een verantwoordelijkheid is van het nationale niveau, maar laat tegelijkertijd ruimte voor de entiteiten om hier invloed op uit te oefenen. Hierdoor wordt de autoriteit van de nationale gezamenlijke instellingen ondermijnt.

SDS houdt partijberaad in Pale

In Servisch Sarajevo (Pale) heeft op 19 februari een bijeenkomst plaatsgevonden van de lokale afdeling van de SDS. Deze vergadering werd echter bijgewoond door 6 leden van het landelijk partijbestuur (o.a. Krajisnik, Buha, Klickovic, Ostojic en Kalinic), waardoor de vergadering aan politieke betekenis won. Verklaard werd dat de nieuwe regering van de RS rekening moest houden met het feit dat 60% van de RS-bevolking op de SDS had gestemd en zelf 80% op lokaal niveau. De SDS wijs alle beschuldigingen van obstructie van de hand en kondigde een spoedig partijcongres aan. De partij protesteerde verder tegen de aangekondigde verhuizing van de ministeries naar Banja Luka.

De SDS zet haar pogingen voort om te herstellen van de aangebrachte schade. De top van de partij is gereorganiseerd (waarbij overigens het gros van de oude leiders bleef zitten), een nieuw partijplatform is opgesteld en voorbereidingen worden getroffen voor een partijcongres, waar de partij weer nieuw elan moet krijgen. De partij gooit het bovendien over een andere boeg, namelijk die van het lokale niveau. De SDS beheerst nog altijd het grootste gedeelte van de gemeenteraden in de RS en waakt ervoor dat niet te veel leden overlopen naar de oppositie. Men beseft dat dit één van Dodik zijn zwakke punten is en probeert daarom dit uit te buiten door haar controle op dit niveau uit te breiden. Daarnaast worden ook pogingen ondernomen om binnen het ministerie van Binnenlandse Zaken invloed te houden, tot nu toe met succes. De SDS mag dan een nederlaag zijn toegebracht, verslagen is de partij nog niet. Toch wordt de partij nog altijd geconfronteerd met de dreiging van een nieuwe partijstrijd. In dit geval de politieke strijd tussen voorstanders van hervormingen, rondom Klickovic en tegenstanders, rondom Buha. Krajisnik en Kalinic nemen tot dusver een middenpositie in.

Kroatië

Kroatië wil grens met Montenegro openen

De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Granic heeft overleg gevoerd met vertegenwoordigers van de Kroatische minderheid in Montenegro. Bij die gelegenheid sprak Granic waardering uit voor hun pogingen het "Kroatische culturele erfgoed" in Montenegro te handhaven. Hij stelde voor de grens zo snel mogelijk te openen en een Kroatisch consulaat te vestigen aan de Baai van Kotor.

Eerder deze maand had de nieuwgekozen Montenegrijnse president Djukanovic reeds voorgesteld de grens open te stellen en het conflict om het Prevlaka-schiereiland in goed overleg te regelen. Dat maakt deel uit van zijn pogingen de Montenegrijnse internationale positie te verbeteren, zijn aanzien bij de nationale minderheden te verhogen en een van de federale Joegoslavische machthebbers zo onafhankelijk mogelijke positie op te bouwen. Uit de woorden van Granic kan worden opgemaakt dat Kroatië daar allerminst afwijzend tegenover staat. Daarbij dient overigens te worden opgemerkt dat deze ontwikkeling de machthebbers in Belgrado zeer zal verontrusten. Niet alleen bezien zij de activiteiten van Djukanovic met argusogen, maar bovendien is het geen uitgemaakte zaak dat "Prevlaka" een uitsluitend Montenegrijnse kwestie is. Het betreft een Kroatische landtong, die echter de uitgang beheerst van de Baai van Kotor, waar zich de belangrijkste Joegoslavische marinebases bevinden. Om die reden is het gebied van strategisch belang; Joegoslavië maakt aanspraak op Prevlaka met als argument dat het gebied ten tijde van de oude Federatie in gebruik was van de Federale strijdkrachten, en daardoor feitelijk Federaal gebied was. Indien Kroatië en Montenegro de kwestie onderling zouden willen regelen (zeker omdat Djukanovic de indruk maakt de Kroatische aanspraken te willen erkennen) zou dat niet alleen een nieuwe provocatie van de kant van Djukanovic zijn, maar ook de Joegoslavische strategische belangen aantasten. Dat zal Granic overigens willen voorkomen, omdat Kroatië niet gebaat lijkt bij nieuwe spanningen met de regering in Belgrado.

HDZ-conventie in Zagreb

In Zagreb is op 21 februari de vierde partijconventie van de regeringspartij Kroatische Democratische Unie (HDZ) begonnen. Tijdens de conventie werd partijvoorzitter Franjo Tudjman herkozen als partijvoorzitter. Hij hield een introductietoespraak, die inging op de historische rol en toekomstige taken van de HDZ. Één van de opmerkelijkste zinsnede uit zijn toespraak was de vermelding dat alleen een verbinding van de MKF met Kroatië overlevingskansen bood voor de Bosnische Kroaten. Ook de Kroatische minister van Buitenlandse Zaken, Mate Granic, sprak de conventie toe. Een nieuw partijorgaan werd opgericht, namelijk de Nationale Raad, die het voornaamste partijorgaan moet gaan vormen tussen twee conventies in. Daarnaast werd ook een declaratie aangenomen, waarin de voornaamste politieke doelstellingen werden verwoord. De partij is voornemens om de werkloosheid terug te dringen en levensomstandigheden te verhogen. Ook werd gesproken van verhoging van de salarissen en pensioenen en bezuinigingen op defensie en staatsuitgaven.

De oppositie zat intussen op niet stil. Op 20 februari was in samenwerking met de vakbonden door enkele kleinere oppositiepartijen een grote demonstratie georganiseerd in het centrum Zagreb, welke door de autoriteiten verboden werd. Uit protest tegen deze ban, weigerde het gros van de oppositieleiders om de HDZ-conventie bij te wonen. Op de dag zelf kwam het tot enkele botsingen tussen demonstranten en politie, maar grote incidenten werden voorkomen door dat de vakbonden en oppositiepartijen vervolgens besloten om op een alternatieve plaats de demonstratie te houden.

Niet alleen vanuit Kroatië zelf kwamen reacties de partijconventie van de HDZ, maar de Bosnische ambassadeur in Kroatië, Kasim Trnka bracht zelf op 21 februari een officieel protest van Izetbegovic over naar aanleiding van de opmerking van Tudjman over Bosnië. De Bosnische Kroatische nationale minister van Buitenlandse Zaken, Jadranko Prlic, distantieerde zich onmiddellijk van dit protest en stelde Izetbegovic niet op zijn eentje officieel protest kon indienen namens het gehele Bosnische presidium. Deze stellingname van Prlic leidde op haar beurt weer tot een protest van de SDA, die aandrang op het ontslag van Prlic.

Joegoslavië

Max van der Stoel in Joegoslavië

De minderhedencommissaris van de OVSE, Van der Stoel, heeft toestemming gekregen om in Joegoslavië gesprekken te houden met de Albanese, Hongaarse, Kroatische en moslimminderheden in de FRJ. Hij zou echter niet worden ontvangen door regeringsfunctionarissen, omdat hij formeel op "particulier bezoek" is. Hij zou derhalve ook niet het recht hebben om officiële verklaringen af te leggen. Inmiddels heeft Van der Stoel in Joegoslavië overleg gevoerd met vertegenwoordigers van enkele minderheden en oppositiepartijen.

Onmiddellijk na het opschorten van het FRJ-lidmaatschap van de OVSE verbrak de FRJ alle betrekkingen met de organisatie. Pas na de totstandkoming van het Dayton-vredesakkoord verbeterden de betrekkingen, maar OVSE -delegaties worden slechts mondjesmaat (en alleen als het de autoriteiten gelegen komt) toegang tot het land verleend, o.a. bij de Montenegrijnse presidentsverkiezingen (waar Belgrado fraude

[REDACTED]

verwachte). Een jaar lang is Van der Stoel, in zijn functie als minderhedencommissaris, een visum geweigerd uit vrees voor te grote internationale aandacht voor de interne minderheidsproblemen in Servië. Onlangs bracht Van der Stoel een bezoek aan Macedonië waar hij, tot woede van enkele Albanese partijen, verklaarde dat de toestand van de Albanese minderheid "acceptabel" was. Mogelijk is deze verrassende uitspraak aanleiding geweest voor de standpuntwijziging in Belgrado. Het is daarnaast niet uit te sluiten dat de OVSE kan gaan functioneren als informeel tussenpersoon in de onderhandelingen tussen de Servische autoriteiten en de Kosovo Albanese.

Rugova erkent op stapel staan gesprek met Milosevic.

Op 20 februari heeft de president van de zelfuitgeroepen republiek van Kosovo, Ibrahim Rugova bevestigd dat er voorbereidingen getroffen worden voor een ontmoeting met Milosevic. Hij sprak van de aanwezigheid van een derde internationale partij. Rugova benadrukte dat dialoog de enige uitweg is uit de moeilijke situatie in de regio.

Op 22 februari arriveerde de VS-gezant Robert Gelbard (wederom) in Kosovo voor besprekingen. Hij werd vergezeld door de Amerikaanse ambassadeur in Belgrado, Robert Miles. Gelbard veroordeelde in zijn gesprekken met Rugova (LDK) en Demaci (PPK) het terrorisme en verklaarde dat de VS totale onafhankelijkheid van Kosovo afwees. De partijen waren het eens dat de onderwijskwestie als eerste opgelost moest worden. In de gesprekken met de Servische lokale leiders, Veljko Odalovci en Bosnko Drobnjak, drong Gelbard aan op handhaving van de mensenrechten en hervatting van de dialoog.

Op 23 februari verklaarde Gelbard tijdens een persconferentie in Belgrado dat de VS bereid was om Belgrado kleine concessies te doen als "een eerste demonstratie van binnenkomst in de internationale economie". De FRJ zou het toestemming krijgen om haar diplomatieke representatie bij de VN uit te breiden en een consulaat in New York te openen. Ook kon de Joegoslavische luchtvaartmaatschappij JAT landingsrechten verkrijgen in de VS. Daarnaast mocht de FRJ toetreden tot het Zuid Oost Europees Samenwerking Initiatief (SECI). De handreiking uit Washington moet ook gezien worden als een aanmoediging om de Joegoslavische PIFWC's vrijwillig de stap naar het ICTY te laten maken, net zoals dit in de RS is gebeurd. Overigens riep op dezelfde dag de EU de partijen Kosovo op om een constructieve dialoog te beginnen en af te zien van geweld om hun doeleinden te bereiken. Overigens viel de afgelopen dagen wederom doden te betreuren in de regio. Zowel op 20 als op 23 februari werden Albanese 'collaborateurs' gedood door het UCK.

De reis van Gelbard moet gezien worden als een poging om de spanning in Kosovo te verminderen en als voorbereiding op de gesprekken tussen Milosevic en Rugova. De boodschap aan Milosevic is duidelijk: "hervat de dialoog, kom het onderwijs akkoord na, respecteer de mensenrechten en verminder het politiegegeweld in Kosovo." Als lokkertje wordt de resterende sancties (outer wall of sanctions) een klein beetje opgelichte. De cosmetische verandering moeten bovendien gezien worden als beloning voor Milosevic voor diens steun aan de Dodik-regering in de RS. Overigens is de boodschap aan de Kosovo-Albanese net zo duidelijk: "van totale autonomie kan geen sprake zijn, stop de terroristische aanslagen door het UCK en stel de aangekondigde schaduw-verkiezingen voorlopig uit." Het lijkt erop dat er beweging komt in de Kosovo-kwestie. In Belgrado is bereidheid ontstaan om de kwestie te regelen, nu de verkiezingen achter de rug zijn en het Milosevic-regime minder kwetsbaar lijkt te zijn (Seselj-gevaar). Ook de Kosovo-Albanese lijken nog altijd bereid te zijn tot voorzetting van hun geweldloze politiek, mits het onderwijsakkoord maar daadwerkelijk uitgevoerd gaat worden. De internationale gemeenschap heeft tenslotte hoop geput uit de vooruitgang in Bosnië (Milosevic-steun voor de Dodik-regering in de RS) en wil van het momentum gebruik maken om nu ook Kosovo te regelen. Gezien het recente bezoek van OVSE-minderheden commissaris Max van der Stoel, zullen OVSE functionarissen (mits de FRJ weer als lid wordt toegelaten) en VS-diplomaten wel als derde partij bij de besprekingen tussen Rugova en Milosevic aanwezig zijn.

Toch zijn er nog voldoende struikelblokken. Allereerst is er de Servische oppositie, die zich misschien (met succes) zal verzetten tegen een internationale inmenging in Kosovo. Het grootste probleem lijkt echter de onberekenbare factor UCK. Over deze verzetsbeweging is weinig bekend en de vraag is natuurlijk of deze beweging zich wel zal neerleggen bij een mogelijk regeling tussen Rugova en Milosevic. Het is immers mogelijk dat het UCK de reeks aanslagen zal voortzetten om totale autonomie te bewerkstelligen, waarbij de mening van de VS hen koud zal laten.